

BSAG:n lausunto eduskunnan ympäristövaliokunnalle valtioneuvoston selontekoon maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta (MISU) (Asia VNS 7/2022)

Baltic Sea Action Group (BSAG) kiittää ympäristövaliokuntaa pyynnöstä ja esittää seuraavan kirjallisen lausunnon valtioneuvoston selontekoon maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta. Lausuntomme keskittyy maatalousmaan käyttöön ja maanviljelyyn ja maaperän hiilinieluihin sekä maa- ja metsätalouden vesistövaikutuksiin, jotka kytkeytyvät myös ilmastotoimiin ja -tavoitteisiin.

Maatalousmaan käyttö ja maanviljely

Ilmastopolitiikan tavoitteet tulisi hyödyntää voimakkaasti maatalouden ja maatalousmaan käytön kestävyysedistämiseksi. Kasvien hiilen sidonta ja maaperän hiilivaraston kasvattaminen ovat monihyötyisiä toimia, ja hiilenkierron parempi hallinta on keskeinen avain terveempään ja tuottavampaan maaperään sekä ravinteiden kierrätyksen ja luonnon monimuotoisuuden edistämiseen. Suomen peltohehtaareista 1,9 miljoonaa ha (86%) on kivennäismailla. Niihin varastoitunutta hiiltä karkaa nyt vuosittain noin 200 kg/ha (Lehtonen ym. 2021, Mattila ym. 2020). Suunnitelmassa on toimia kivennäismaapeltojen hiilensidonnan edistämiseksi ja hiilivarastojen kasvattamiseksi (7.10.1), mutta niiden toteutus CAPin ehdollisuuden, ekojärjestelmän ja ympäristökorvausjärjestelmän toimilla jää kunnianhimoiltaan vajaaksi.

Hiilensidonnan sekä myös muiden positiivisten ympäristövaikutusten (luonnon monimuotoisuus, vesien laatu) kannalta tulisi lisätä aitoa yhteyttävää kasvipeitettä, monilajisia nurmia ja monipuolisempaa viljelykiertoa samalla loholla.

CAP-toimien lisäksi on hyvä huomioida, että tuleva EUn puitelaki hiilen poistojen sertifiointista (COM(2022) 672) ja sen myötä laadittavat menetelmäsertifikaatit tulevat mahdollistamaan lisäisiä hiiliviljelytoimia, joista voitaisiin maksaa viljelijälle muu julkinen tai markkinaehtoinen korvaus.

Turvemaiden toimet (7.4)

Vedenpinnan nosto optimitasolle, metaanipäästöriski huomioiden, on tehokkain toimi hillitä turvemaapeltojen ilmastopäästöjä. Tätä tuetaan myös CAPin ympäristökorvauksen lohkokohtaisella toimenpiteellä 'Valumavesien hallinta' (tuleva VN asetus ympäristökorvauksesta). **Ympäristökorvauksen saamiseksi tulisi toimenpiteessä täsmällisemmin velvoittaa pitämään vedenpinnan mahdollisimman korkealla ja kontrolloimaan ja seuraamaan vedenpinnan korkeutta päiväkirkalla.**

Vedenpinnan tason hallinnassa ja valvonnassa voisi käyttää apuna myös maaperäsensoreita ja satelliittikuvia.

Siirtyminen pysyvään nurmipeitteisyyteen uusraivioilla sekä turve- että kivennäismailla (VNA 1384/2022) on kannatettava toimi, kuten myös turvepeltojen nurmiviljelyyn kannustaminen CAP ympäristökorvauksella.

Lisäksi turvepelloilla ja turvemaavaltaisilla alueilla tulisi edistää kestävää kosteikkoviljelyä. Tämän tueksi tarvitaan valtakunnallisia toimia kosteikkokasvien viljelyosaamisen ja markkinoiden edistämiseksi.

Pellon vesitalous, kuivatus ja valuma-aluesuunnittelu (7.6)

Valuma-aluesuunnittelun kehittäminen ja suunnitelmat ovat kiitettäviä toimenpiteitä. Oleellista on myös vesiviranomaisen roolin ja resurssien vahvistaminen paikallis- ja aluetasolla. Riittävän laaja, valuma-aluetta tai osa-valuma-aluetta koskeva peruskuivatussuunnitelma ja systemaattinen toteutus mahdollistavat tehokkaat ilmasto- ja ympäristötoimet maa- ja metsätaloudessa. Liuenneen hiilen sekä kiintoaineksen ja ravinteiden huuhtoumat maa- ja metsätalousalueilta heikentävät vesiekosysteemejä ja niiden kykyä sitoa hiiltä. **Maa- ja metsätalouden vesistökuormituksen vähentämistoimet – joiden suunnittelussa vesitalous on lähtökohta – ovat myös ilmastotoimia.** Valuma-aluesuunnittelu tulee kytkeä paikalliseen ja alueelliseen yhteistyöhön (7.11.7), jotta maan käyttöä koskevat toimenpiteet voidaan integroida muuhun paikalliseen kehittämiseen.

Hiilimarkkinoiden ja kannustimien edistäminen (7.7)

Yhteisten pelisääntöjen luominen vapaaehtoisille hiilimarkkinoille on keskeistä yksityissektorin ilmastotoimien integriteetille ja hyväksyttävyydelle. EUn hiilen poistojen sertifiointia koskevan lakialoitteen mukaisesti sääntelykehikko ja laskenta tulee sovittaa myös muihin rinnakkaisiin tarpeisiin eli khk-inventaarioiden kehittämiseen ja yritysten ilmastoväittämien ja arvoketjujen ilmastovaikutusten hallintaan. Pilotit ja kokeiluhankkeet ovat hyvä ja tarpeellinen keino oppien keräämiseksi ja ratkaisujen löytämiseksi. Tässä yhteydessä tulisi tarkastella myös mahdollisuuksia ilmastopolitiikan sektorien sisäisten joustojen ja kompensoinnin käyttöönottoon maankäyttö- ja taakanjakosektorien päästöjen vähentämiseksi. Tunnetut ns. hiiliviljelyn toimenpiteet, (esim. COM(2021) 800) sopivat hyvin pilottikokeiluihin. **Erityisesti tuottavan maanviljelyn ja sertifioidun hiilensidonnan yhdistävästä maatalousmallista tai toimenpiteistä tarvitaan esimerkkejä ja tietopohjaa. Piloteissa tulisi hyödyntää olemassa olevaa tiloilta kerättyä dataa ja hiilensidonnan**

todentamisjärjestelmää (<https://www.bsag.fi/blogi-hiilensidonnantodentamisjarjestelma-ja-maailman-ensimmainen-nurmipellon-hiilensidontaennuste/>).

Hiilensidonnan mittaaminen ja todentaminen (7.11.8, 7.7)

Hiilinielujen aidon lisäämisen edellytyksenä on tiede ja vahva todentamisjärjestelmä. Tätä tarvitaan khk-inventaarion, hiilimarkkinoiden ja arvoketjujen hiilitaselaskennan tarpeisiin. Parhaimmillaan järjestelmä olisi näille yhteinen ja Euroopan laajuinen. Suomen tulee osoittaa riittävät resurssit tieteelliseen työhön Ilmatieteenlaitoksen kehitteillä olevan todentamisjärjestelmän (yllä) kehittämiseksi ja skaalaamiseksi laajalti ilmastopolitiikan ja hiililaskennan tarpeisiin. **Suomen tulee osallistua aktiivisesti eurooppalaiseen keskusteluun hiilimarkkinoiden sääntelystä, todentamisjärjestelmästä ja yhteydestä kestävyystavoitteisiin. Samalla tulee edistää suomalaisten edellytyksiä toimia alan kansainvälisessä tutkimusyhteistyössä, suomalaisen osaamisen ja teknologian vientimarkkinoita unohtamatta.**

Järjestelmätaso ja kokonaiskestävyys

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman suurimmat puutteet koskevat sen rajautumista vallitsevaan paradigmaan. Suunnitelma ei sisällä riittävästi rakenteellisia ja järjestelmätason toimia, joilla

- **Edistetään ravinteiden kierrätystä sekä ruoantuotannon omavaraisuutta ja huoltovarmuutta;**
- **Vähennetään metsäkatoa ja poistetaan kannustimia ja painetta raivata peltoa turvemailta; ja**
- **Edistetään kestävää metsätaloutta ja vaihtoehtoisia, metsän moninaiset arvot (luonnon monimuotoisuus, ilmastosäätely) huomioivia metsänkäsittelytapoja.**

Edellä mainittuja tavoitteita voi edistää kestävillä oikein kohdennetuilla monihyötyisillä toimenpiteillä. Esimerkiksi ravinteiden kierrätyksen edistämällä voitaisiin ehkäistä pellon raivausta ja sitä kautta metsäkatoa ja turvemaiden maaperäpäästöjä. Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa (KAISU) on maatalouden päästöjen vähentämiseksi toimia biokaasun edistämiseksi. MISUa tulisi täydentää samansuuntaisella toimenpiteellä, joka kannustaisi kotieläinten lannan prosessointiin ja kierrättämiseen esimerkiksi biokaasulaitoksen kautta tai suoraan kierrätyslannoitetuotteiksi. **Tällainen voisi olla ravinteiden kiertoon perustuva tuotantotuki tai korvaus uusiutuvalle energialle ja kierrätyslannoitteille. Lisäksi tarvitaan kohdennettuja viestintä- ja neuvontatoimia vastaanottaville maataloille sekä investointitukia.** Tämä edistäisi

myös MISUn nurmiviljelyä koskevia toimenpiteitä sekä turve- että kivennäismailla, koska nurmelle olisi tällöin markkinoita myös kasvintuotantoalueilla.

MISU-luonnokseen antamassamme lausunnossa (18.5.2022) on tarkempia huomioita näistä sekä muista kokonaiskestävyyteen liittyvistä näkökohdista (https://www.bsag.fi/wp-content/uploads/2023/01/BSAG_lausunto_maankayttosektorin-ilmastosuunnitelmasta-MISU.pdf).

EU-tason politiikkakehittäminen

Todettujen ilmastopolitiikan tavoitteiden lisäksi oleellisia kehityskulkuja EU-tasolla on mm. hiilen poistojen sertifiointi ja koko hiilinielujen lisäämiseen tähtäävän hallintamekanismin kehittäminen (COM(2022) 672) sekä yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) seuraavan kauden (2028-2034) valmistelu. Näiden osalta keskeinen linjaava työ tullaan tekemään seuraavien kolmen-neljän vuoden aikana. Näiden politiikkojen sisällöllä tulee olemaan suuri vaikutus ilmastotoimien rahoitukseen ja siihen miten hyvin ne tukevat muita yhteiskunnan tavoitteita. MISUssa tulee lisätä EU-tason vaikuttamisen painoarvoa (7.11.3) tunnistaen ne politiikkaprosessit jotka keskeisimmin tulevat vaikuttamaan ilmastotoimiin, maankäyttösektoriin ja siihen kytkeytyvien elinkeinojen kestävyys vahvistamiseen sekä ilmastotoimien rahoitukseen. **Suomen tulee osallistua proaktiivisesti seuraavan kauden CAP-politiikan linjaamiseen, hiilimarkkinasääntelyn kehittämiseen ja muihin EU-politiikkatoimiin ja ylläpitää aktiivista keskustelua kansalaisyhteiskunnan, tiedeyhteisön ja elinkeinoelämän kanssa.**

Viitteet

BSAG 18.5.2022: Lausunto työryhmän luonnoksesta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaksi (MISU), https://www.bsag.fi/wp-content/uploads/2023/01/BSAG_lausunto_maankayttosektorin-ilmastosuunnitelmasta-MISU.pdf.

COM(2021)800: COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL Sustainable Carbon Cycles.

COM(2022)672: Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL establishing a Union certification framework for carbon removals.

Lehtonen, A., Aro, L., Haakana, M., Haikarainen, S., Heikkinen, J., Huuskonen, S., Härkönen, K., Hökkä, H., Kekkonen, H., Koskela, T., Lehtonen, H., Luoranen, J., Mutanen, A., Nieminen, M., Ollila, P., Palosuo, T., Pohjanmies, T., Repo, A., Rikkinen, P., Rätty, M., Saarnio, S., Smolander, A., Soinne, H., Tolvanen, A., Tuomainen, T., Uotila, K., Viitala, E.-J., Virkajärvi, P., Wall, A. & Mäkipää, R. 2021. Maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteet : Arvio päästövähennysmahdollisuuksista. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 65/2021. Luonnonvarakeskus. Helsinki.

Mattila, T., Joona, J. ja Regina, K. (2020): Maatalousmaan hiilivaraston hoito vaatii viljelymenetelmien päivittämistä. STN Multa Policy Brief 1, <https://www.bsag.fi/ajankohtaista/multa-hankkeen-policy-brief-sarjan-ensimmainen-julkaisu-kasittelee-peltomaan-hiilivarastoa/> .

VNA 1384/2022: Valtioneuvoston asetus Euroopan unionin ja kansallisten viljelijätukien hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksista (1384/2022).

Yhteyshenkilö

Kaj Granholm
p. 046 850 9208
kaj.granholm@bsag.fi